

MEMÒRIA D'ACTIVITATS CURS ACADÈMIC 1996-1997

II JORNADES DE L'INSTITUT UNIVERSITARI DE CULTURA
“Historiar, traduir, poetitzar. Homenatge a J.M. Valverde”
Director: Francisco Fernández Buey
Del 14 al 17 d'abril de 1997

Fidel als seus propòsits anunciats amb motiu de les I Jornades, l'IUC va voler, en aquestes II Jornades, honorar el record de José María Valverde, poeta, filòsof i traductor, mort ara fa un any. Els actes es van dur a terme en col·laboració amb la càtedra que porta el seu nom a la Universitat de Barcelona, on el filòsof va ensenyar durant una bona part de la seva vida. Les jornades van ser inaugurades pel rector de la UPF i presentades per Fco. Fernández Buey, director de l'IUC, i Agustín González, director de la càtedra Valverde.

L'idea central a l'hora d'organitzar aquestes jornades va ser la de retre homenatge al que va ser el seu magisteri intel·lectual i, en aquest sentit, dur a terme una reflexió crítica, com a diàleg des del present, sobre els aspectes més significatius de l'obra de José María Valverde: la poesia, la literatura en la seva història, i l'ofici de la traducció.

La figura de José María Valverde va ser recordada al llarg de tres conferències, a càrrec de Martí de Riquer, Andrés Sánchez Pascual i Lluís Izquierdo, tots ells amics i col·laboradors que van compartir la seva ensenyança, els seus afanys i les seves preocupacions intel·lectuals. Amb aquest acte, l'IUC va voler contribuir a continuar l'innovador esperit humanista i interdisciplinari, i també el compromís cívic, que ens va deixar en herència qui va ser mestre per a molts de nosaltres.

L'acte final de les Jornades va tenir lloc al Paraninfo de l'UB on es va celebrar una taula rodona, presidida per el rector de la universitat, en la que van participar, entre altres, el poeta cubà Cintio Vitier, qui va fer una glosa de José María Valverde sota el títol de “Nuestro Valverde”.

- Dilluns 14 d'abril de 1997

19.00 h

Sala d'actes de la UPF

Inauguració i presentació de les Jornades a càrrec d'Enric Argullol, rector de la UPF, de Francisco Fernández Buey, director de l'Institut Universitari de Cultura, i d'Agustín González, director de la càtedra J. M. Valverde de la UB.

19.30 h

Sala d'actes de la UPF

Conferència inaugural

«La literatura en la seva història i les seves versions» a càrrec de Martí de Riquer

- Dimarts 15 d'abril de 1997

19.30 h

Sala d'actes de la UPF

Conferència

«El oficio del traductor» a càrrec d'Andrés Sánchez Pascual

- Dimecres 16 d'abril de 1997

19.30 h

Sala d'actes de la UPF

Conferència

«Poesia i pensament» a càrrec de Lluís Izquierdo

- Dijous 17 d'abril de 1997

19.00 h

Paranimf de la UB

Acte en record de J. M. Valverde, presidit per Antoni Caparrós, rector de la UB, amb la participació de Rafael Argullol, catedràtic d'Estètica i Teoria de les Arts (UPF), Francisco Fernández Buey, director de l'Institut Universitari de Cultura (UPF), Jordi Sales, degà de la Facultat de Filosofia (UB), Agustín González, director de la càtedra J.M. Valverde (UB), i Cintio Vitier, poeta.

SIMPOSI

Simposi Internacional de Ciències de les Religions

“Estètica i Religió. El discurs del Cos i dels Sentits”

Director: Raimon Panikkar, president de la Societat Espanyola de Ciències de les Religions (SECR)

Del 3 al 4 d'octubre de 1996

Institucions col·laboradores: SECR, Institut d'Humanitats de Barcelona, Generalitat de Catalunya.

L'any 1994 va tenir lloc a la Universidad Complutense de Madrid el Primer Simposio Nacional de Ciencias de las Religiones que aplegava per primera vegada estudiosos universitaris de les religions en els seus àmbits més diversos: història antiga, antropologia i etnologia, art, filosofia, etc... En finalitzar aquell Simposi es va proposar de fer-ne un segon, però d'àmbit internacional i a Barcelona, a la seu de la Universitat Pompeu Fabra, ja que és de les poques Universitats d'àmbit hispànic que ofereix en el seu pla d'estudis assignatures de Ciències de les Religions a la Facultat d'Humanitats.

El fet d'aplegar per primera vegada a Barcelona estudiosos d'altres països on aquests estudis estan més desenvolupats havia d'incidir positivament en un major coneixement de la religió en l'àmbit acadèmic i en general, així com de les relacions entre l'estètica i les arts religioses,

aspecte que fins ara era quasi be desconegut en les Ciències de les Religions. Per aquesta raó la incidència d'aquest simposi no va ser només universitària i científica, car es pretenia posar a l'abast del gran públic la cultura religiosa i les diferents arts de la cultura europea i occidental, així com de les del Proper Orient i les cultures asiàtiques. El tema proposat pel simposi afectava de forma directa a les arts figuratives, al culte de les imatges, la litúrgia, la música sacra, als estudis d'hermenèutica literària, la iconografia, la iconologia, les arts tradicionals i el simbolisme.

Àrees temàtiques:

“Lo sensible y lo invisible”

“La voz y la plegaria”

“Gestualidad y danza ritual”

“La palabra”

“Simbolismo y artes tradicionales”

El Simposi va ser inaugurat per Enric Argullol, rector de la UPF, el 2 d'octubre de 1996. La presidència i la coordinació van córrer a càrrec de Raimon Panikkar i Amador Vega respectivament. El nombre d'inscripcions va superar les 120 i entre els conferenciantes convidats per l'organització cal destacar:

- Tomonobu Imamichi, professor del Centre Internacional per l'Estudi Comparat de Filosofia i Estètica, Tokio.
- Ricardo Olmos, C.S.I.C., Madrid.
- Raimon Panikkar, professor emèrit de la Universitat de Califòrnia.
- Wolfgang Roscher, ex-rector del Mozarteum de Salzburg.
- Eugenio Trías, catedràtic d'Estètica i Teoria de les Arts a la UPF.
- Claude Vigée, poeta i professor de la literatura a la Universitat de Jerusalem

* * *

Simposi “Gabriel Ferrater, in memoriam”

Directora: Dolors Oller

Departament d'Humanitats, UPF.

22 i 23 de maig de 1997

L'IUC ha volgut aprofitar l'avinentsa del vint-i-cinquè aniversari de la mort d'aquesta figura (aniversari que coincideix, a més, amb el setanta-cinquè del seu naixement) per convocar un Simposi que permetés plantejar l'estat actual dels estudis sobre la seva obra, i reflexionar sobre la memòria o la influència que el seu pensament ideològic i poètic ha tingut en les realitzacions intel·lectuals i creatives posteriors.

El Simposi va incloure ponències, comunicacions i sessions d'homenatge a càrrec de diversos especialistes en l'obra de Gabriel Ferrater i de persones que el van conèixer. A més, es va donar a conèixer l'enregistrament (fins avui inèdit) de dues conferències sobre la història de la poesia catalana pronunciades per Ferrater cap al final de la seva vida.

- Dijous 22 de maig de 1997

Obertura i presentació del Simposi

Ponència a càrrec d'Arthur Terry (University of Essex)

Comunicacions:

Rosend Arqués (Universitat Autònoma de Barcelona), «Escriptura i lectura: Leopardi i Ferrater»; Pere Ballart (Universitat Autònoma de Barcelona), «Ferrater i la "concreció imaginativa": un lloc comú del crític i el poeta», i Giuseppe Grilli (Istituto Universitario Orientale, Universitat de Nàpols), «De Ferrater a Maragall».

Conferència de Gabriel Ferrater, «Sobre poesia catalana, I» (audició)

Comunicacions:

Josep Besa (Universitat Autònoma de Barcelona), «*Teoria dels cossos: dispositio* alfabètica i supressió autoral»; Elisenda Marcer (doctoranda, UB), «"La vida furtiva" de Gabriel Ferrater i el vers 138 de *The Waste Land* de T.S. Eliot: una operació de lectura entre dues línies estètiques» i Oriol Pérez (doctorand, UPF), «La problemàtica de l'artista en la societat: una aproximació a la teoria de l'art de Gabriel Ferrater».

Montserrat Corretger (Universitat Rovira i Virgili), «Procediments constructius d'alguns poemes de *Da nuces pueris*»; Margarida Aritzeta (Universitat Rovira i Virgili), «El món poètic de *Les dones i els dies*», i Josep M. Uyà (doctor i titular d'institut), «Res no conferirà mai més sentit».

Sessió «Gabriel Ferrater, poeta». Moderador: Antoni Marí.

Hi participaren: Félix de Azúa, Narcís Comadira i Pere Gimferrer.

- Divendres 23 de maig de 1997

Ponència a càrrec de Dolors Oller (UPF)

Comunicacions:

Jordi Ibáñez (UPF), «Gabriel Ferrater, crític d'art»; Jordi Malé (Universitat de Barcelona), «Una revisió crítica de les idees ferraterianes sobre Carles Riba»; Manel Ollé (Universitat Pompeu Fabra), «Del cos a la paraula. Signe i recerca del sentit en la poesia de Gabriel Ferrater» i Jordi Sala (Universitat de Girona), «La vigència d'una estètica: l'ús de les veus narratives en la poesia de Gabriel Ferrater».

Conferència de Gabriel Ferrater, «Sobre poesia catalana, II» (audició)

Comunicacions:

Enric Bou (Brown University), «Els termes d'una confabulació: Gil de Biedma i Ferrater»; Jordi Julià (Universitat de Barcelona), «La voluntat crítica de Gabriel Ferrater: *Escritores en tres lenguas*»; Jaume Vallcorba (UPF), «Les fulles roges de les veus: anàlisi comparatista», i Christopher Whyte (University of Glasgow), «Ferrater Remembering with Gil de Biedma»

Sessió «Imatge i memòria de Gabriel Ferrater». Moderadora: Dolors Oller

Hi participaren: Josep M. Castellet, José Milicua i Jaime Salinas.

SEMINARIS ACADÈMICS

En aquest curs, l'IUC ha iniciat un tipus d'activitat, la dels seminaris acadèmics, que se situa entre dues esferes: la de la recerca i la de caràcter estrictament acadèmic. Amb això, s'ha volgut engegar, en el marc del Departament d'Humanitats, una sèrie de trobades o diàlegs

amb professors o investigadors que treballin sobre temes específics que enllacin amb la tasca docent o investigadora que porta a terme l'IUC. Els seminaris estan dirigits sobretot a estudiants, doctorands i professors i s'organitzen amb un esperit de presentació i intercanvi d'idees que troba en aquest marc el seu millor medi d'expressió. Es la voluntat de l'IUC donar continuïtat en el futur a aquest tipus d'activitats i acollir-hi iniciatives que parteixin de la pròpia Universitat o d'altres institucions o persones.

"Humanismo y pensamiento latinoamericano"

Director: Pablo Guadarrama

Universitat de las Villas, Santa Clara (Cuba). Càtedra José Varona.

Del 21 al 25 d'abril de 1997

En presentar aquest seminari acadèmic, l'IUC anuncia el propòsit d'intercanviar diferents idees i experiències metodològiques amb professors i investigadors llatinoamericans en l'àmbit de la història, la filosofia, o la literatura entre d'altres, en el marc de les activitats desenvolupades pel grup de recerca de l'IUC sobre "Perspectives culturals del món contemporani. Inflexions en l'estètica i el pensament".

L'IUC pretén, a més, que el seminari impartit pel professor Pablo Guadarrama serveixi com a intercanvi preliminar per a una col·laboració contínua en les activitats que tindran lloc a l'illa de Cuba durant el pròxim any, en particular en el III Taller Nacional dedicat a "El pensamiento cubano a cien años del 98" i en el VI Simposi Internacional sobre Pensament Llatinoamericà, dedicat en aquesta ocasió a "La filosofía en América Latina ante el tercer milenio".

"Tècniques de la invenció artística"

Director: Joaquim Español

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura, Barcelona

Del 5 al 8 de maig de 1997

Joaquim Español (Girona, 1945) és arquitecte i poeta. Ha estat Premi Nacional d'Arquitectura (1973), cap del servei d'urbanisme de Girona (1978-80) i dues obres seves han estat seleccionades pels Premis FAD (1992). És autor d'una tesi doctoral sobre *L'ordre fràgil de l'arquitectura* i professor de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.

PRESENTACIONS DE LLIBRES

Presentació del llibre d'Eugenio Trías, *Pensar la religión*. En col·laboració amb el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona i Edicions Destino. 30 de gener de 1997. Participants: Eugenio Trías, autor del llibre, i Josep Ramoneda.

Presentació de la traducció castellana del llibre d'Edward Said, *Cultura e imperialismo*. En col·laboració amb l'editorial Anagrama. 6 de març de 1997. Participants: Nora Catelli, traductora de l'edició castellana; Francisco Fernández Buey, director de l'IUC; Josep M. Fradera, catedràtic d'Història Contemporània de la UPF i Iris Zavala, catedràtica de Literatura Hispànica i Teoria de la Literatura de la Universitat d'Utrecht.

ALTRES ACTIVITATS

Col·laboració amb el *II Congrés de la Societat de Lògica, Metodologia i Filosofia de la Ciència a Espanya*. Universitat Autònoma de Barcelona. Del 6 al 8 de febrer de 1997.

Projecció i col·loqui sobre la pel·lícula *Underground*, dirigida per Emir Kusturica. Palma d'Or a Cannes 1995. 29 de maig de 1997. Participants: Francisco Fernández Buey, director de l'IUC; Carles Bosch, periodista, TV3 i Tamara Ivancich, investigadora, UPF.

COL·LABORACIONS AMB ALTRES ENTITATS

- Durant el curs acadèmic 1996-97, l'IUC ha col·laborat amb les entitats següents:
- Institut d'Humanitats de Barcelona.
- Istituto Italiano per il Medio ed Estremo Oriente di Roma (ISMEO).
- Sociedad Española de Ciencias de las Religiones
- Universitat Autònoma de Barcelona.
- Universitat de Barcelona. Càtedra José María Valverde.
- Universidad de las Villas, Santa Clara (Cuba). Càtedra José Varona.
- Fundació Jaume Font, Barcelona.